

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

Ս. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՄԵՆՔ

«Ո՞վ թաւալեցուցէ մեզ զվէճն
ի դրաց գերեզմանին»

(ՄԱՐԿ. ԺԶ 3)

«Ո՞վ պիտի քարը զլորի մեզ համար գերեզմանի դռնից», մտորումների մեջ էին Տիրոջ թաղումից հետո Նրա գերեզմանին այցի գնացող Յուդաբեր կանայք, որոնք, ըստ հրեական սովորության, ցանկանում էին խնկով և յուզով օժել իրենց Վարդապետի մարմինը: Սակայն, ո՞վ հրաշք, քարը զլորված էր և գերեզմանը դատարկ. «Ո՞վ էր համարձակվել մոտենալ գերեզմանին: Արդյո՞ք զինվորներն ու ժողովուրդը, չբավարարվելով Նրան խաչելով, ցանկացել էին նաև մի վերջին և ամենասարսափելի անարգանք հասցնել՝ մարմինը արևերես դուրս բերել ու կեր դարձնել գիշատիչներին»: Այդուհանդերձ համարձակվեցին ներս մտնել և զարհուրեցին՝ տեսնելով ճերմակ պատմուճան հագած մի երիտասարդի, որն էլ ավետեց Հիսուսի Հարության բարի լուրը: Սակայն սարսափապատ հոգիների առաջին զգացումը անհավատությունն էր այս իրողության նկատմամբ: Չհավատալու դեպքերը հաջորդում էին մեկը մյուսին՝ նույնիսկ այն պարագայում, երբ Վարդապետը շոշափելի և տեսանելի էր: Անգամ աշակերտները, որ մշտապես ունկնդիր էին եղել Նրան, չկարողացան միանշանակ հավատալ այս փաստին:

Վերջապես Քրիստոս հայտնվեց՝ տասնմեկին և հանդիմանեց նրանց անհավատությունն ու խստասրտությունը: Եվ բոլորը հավատացին...

Մարկոս Ավետարանիչը այսպիսի սեղմ կերպով և հաջորդականությամբ է նկարագրում Հարության դեպքն ու նրա հոգեբանական ընկալումը: Հիսուսի մերձավորներն անգամ նախ զարհուրեցին՝ իրենք իրենց գտնելով դատարկ գերեզմանի և այնտեղից ճառագող սքանչելի լույսի առջև: Ապա մարդկայնորեն չհավատացին, սակայն լսելով Հարուցյալ Տիրոջ հանդիմանությունն ու հավանաբար նաև Հարության մասին բազմիցս կատարված խոստումների վերհիշեցումը՝ հավատացին:

Բայց մի՞թե այսպես չէ նաև մեր՝ Հարության օրից ձգվող, արդեն 1998-րդ անգամ Հարությունը հիշատակվող ժամանակներում: Պարզագույն

ինքնաքննությամբ կարող ենք հարցադրում կատարել, թե Քրիստոսի Հարության օրերից ի՞նչ է փոփոխվել մեր կյանքում: Բացի տեխնիկական, արտաքին և կենցաղային փոփոխություններից, ուրիշ ոչինչ: Նո՛ւյն մարդն է, նո՛ւյն հոգսերով, նո՛ւյն ընկալումներով, ըմբռնումներով ու ապրումներով:

Հարության օրն իսկ գերեզմանն հսկող զինվորների և հրեա իշխանավորների հովանավորությամբ տարածվեց մի կեղծիք, որ Հիսուս գողացվել է Իր աշակերտների կողմից, որի մասին խոսվում էր Մատթեոս Ավետարանչի կենդանության օրերին. «Այս լուրը տարածվում է մինչև այսօր» (ՄԱՏԹ. ԻԸ 15): Հրաշալի մարգարեությամբ այդ «մինչև այսօր»-ը մեզ համար ժամանակավրեպ չէ, անշուշտ, այլ դրսևորումներով և մեկնաբանություններով: Հասել ենք մի այնպիսի հանգրվանի, երբ բազմաթիվ անգամներ լսում ենք Հարության Հրաշքի մասին, բայց մենք ևս պիտի մտածենք, թե «ո՞վ պիտի քարը գլորի մեզ համար գերեզմանի դռնից»:

Մեր կյանքի բոլոր շերտերի ու մակարդակների վրա արմատացած է Հարության իսկությունն և բացակայությունը կամ լավագույն դեպքում ձևական, ավանդության ուժով ակամայից ընդունումը: Ինչո՞ւ... Պատասխանը շատ պարզ է: Նախ վախենում ենք, որովհետև ընդունելը նշանակում է նաև պարտավորություններ ու պատասխանատվություններ ստանձնել, որից էլ ծնվում է ոչ թե անհավատությունը, այլ չհավատալու ցանկությունը: Սակայն չնչին մի դեպքն էլ բավարար է ամենաանհավատին դարձի բերելու համար, երբ նա գիտակցորեն կամ ենթագիտակցորեն հասկանում է իր հանդիմանված կամ պատժված լինելը:

Ազգային վերազարթոնք անվանվող այս շրջանին ավելի ու ավելի ենք հասկանում, որ անցյալից ժառանգած մի մեծ վեժ ունենք մեզ վրա դրված և ո՞վ պիտի գլորի այն, եթե ոչ՝ մենք: Սակայն ամեն բանից առաջ ցանկություն է պետք այն գլորելու համար, որը կա՛մ մեռել, կա՛մ էլ հոգեվարքի մեջ է: Որքան ճշմարիտ է անգլիացի մեծ քաղաքական գործիչ Գլադստոնը, որը բազմահմուտ լինելով քաղաքականության մեջ, այնուամենայնիվ համոզված էր, որ «մարդկության երջանկությունն այժմ քաղաքականությունից կախված չէ. իսկական կռիվը տեղի է ունենում մտքի աշխարհում, ուր և կատարվում են մահաբեր հարձակումները մարդկության ամենամեծ գանձի՝ հավատի վրա, որ տանում է դեպի Աստված և Քրիստոսի Ավետարանը»:

Հասարակության կամ անհատի վրա երկրի օրենքներն ու կառավարման համակարգերը ոչ մի ազդեցություն չեն կարող ունենալ, եթե նա ներքնապես պատրաստ չլինի իր քաղաքացիական պարտականությունների կատարմանը: Բոլոր դժբախտությունները կամ ձախողումները կյանքում արձանագրվելուց առաջ մեր մեջ են տեղի ունենում՝ ամեն օր հոգով մեռնելով և անհոգությամբ մեր մեջ Աստծուն սպանելով: Այս պատճառով է մեր Տերը շեշտում, թե «Երկնքի արքայությունը ձեր ներսում՝ ձեր մեջ է»: Ե՛վ բարիքը և՛ չարիքը այդ խորհրդավոր՝ հոգի կոչվող ավազանում են ծնունդ առնում

մինչև գործադրվելը, որով գործը դառնում է մտածումի կամ ապրումի իրական հայելին ու արտափայլումը:

Ցավալի է, սակայն փաստ, որ վերջին խորհրդային տարիների թե ավելի վաղուցվա ազդեցությունների պատճառներով հարուստնապաշտ և հարուստնակյաց մեր ժողովուրդը թուլացել է ոչ միայն հոգևոր կյանքի ըմբռնումների, այլև ընդհանրապես կյանքին իմաստ հաղորդող ոչ նյութական և կենցաղային ոլորտների նկատմամբ: Այսպիսի շարունակությունը հղի է ծանր հետևանքներով, եթե ոչ այսօրվա, ապա անպայմանորեն ապագայի համար:

1700-ամյա քրիստոնյա ազգ լինելու մեծագույն պատիվն ենք կրում:

1700 տարի մեր ճակատին խաչադրոշմել ենք Հարուստյան լույսից ծնված սրբացնող մյուռոնը այնքան պաշտելի հայի համար:

1700 տարի մեռելներից զատվելու և անկման ժամանակ բարձրանալու վերիվայրումներն են եղել մեր ընթացքը:

1700 տարիների երկար ու ձիգ ժամանակահատվածում ազգային հպարտության տեղիք տվող և Քրիստոսին հավատարմության վկայագիր հանդիսացող բոլոր սխրագործությունները ծնվել են ամենադաժան և ապրելու համար ծանր պայմաններում. սոցիալական, տնտեսական և անշուշտ քաղաքական:

1700 տարի Խաչեցյալի հետ խաչվել և Հարուցյալի հետ հառնել ենք, վկան՝ ԱՊՐԻԼ 24-ը, որ զարմանալիորեն զուգադիպում և ընդգրկված է մեր Տիրոջ Հարուստյան հիսուն օրերի վրա տարածվող տոնախմբության ժամանակահատվածում: Այստեղ խաչաձևվում են մահվան և կյանքի խորհուրդները՝ միաժամանակ հիշատակվելով: Սա՛ է իրական հայկականը, որն իր արմատներով ու ակունքներով անբաժան է քրիստոնեականից, կյանքի նկատմամբ ունեցած իր ենթապատկերացմամբ, մահվան հանդեպ արտահայտված անբացատրելի քամահրանքով:

Հպարտանում ենք, որ առաջին ազգն ենք քրիստոնյա, և աշխարհում այսօր չկա մի ուրիշ ազգ, որ իր երկրի ու ժողովրդի մկրտության 1700-ամյակը կարողանա տոնել: Բայց մի՞թե սին ու դատարկ հպարտություն չէ սա, երբ Ում անունով և խաչելությանմբ որ մկրտվել ենք, Նրա իսկ մատնության և «սոսկալի չարչարանաց» գիշերը՝ Ավագ Հինգշաբթի, ազգովին մասնակցում ենք Ազատության հրապարակում տեղի ունեցող հրավառությանը, երբ ամբողջ քրիստոնյա աշխարհը՝ ոչ 1700-ամյա մկրտությամբ, սուգի և տրտմության մեջ վերհիշում է Տիրոջ հետ կատարված այդ անպատմելի իրադարձությունները: Սա մի պարզ դեպք չէ, որի կողքից հպանցիկ անցնեինք, այլ մտածողության և կերպարի կամացկամաց ձևավորում: Չլինե՛նք Տիրոջը մատնողի ու խաչ հանողների գործակիցը, այլ Հարուստյան ականատեսները:

**

Յուրաքանչյուրիս վիճակված է մեր մարդկային բնությամբ, Յուդարբեր կանանց կամ Տիրոջ մերձավորների նման զարհուրել և չհավատալ, և միևնույն ժամանակ անդրադառնալ հանդիմանության անխուսափելիությանը: Բայց այդ հանդիմանությունը չլինի ի դատապարտություն, այլ ի շահ և հօգուտ մեր ապրելիք կյանքի՝ բոլոր մակարդակների վրա:

Զատիկը գալիս է զատելու, անընդհատ նորոգելու, կյանքի, ապրելակերպի և մտածողության մեջ ամեն ինչ նորացնելու, որովհետև առանց նորի չի կարող լինել և հինը, ինչպես որ չի կարող կայանալ շարունակությունը:

Տեսնում ենք Աստվածորդու Հարությունից հետո նյութական դատարկ գերեզմանը: Խորհրդանշական կերպով մենք էլ յուրահատուկ մի գերեզման ենք Տիրոջը պարունակելու իմաստով, սակայն ի տարբերություն նյութական գերեզմանի, որ տեղի տվեց Նրա Հարության առջև, մենք, որպես անհատ և հասարակություն, չգիտես ինչու, չենք ցանկանում զիջել և վեճը՝ մեղքի ծանրությունը գլորել մեր վրայից: Եվ ինչպես Հարության սքանչելի լուրը գերեզմանում նստած հրեշտակն ավետեց աշխարհին, այնպես էլ մենք վստահաբար կարողանանք ասել, որ Հարուցյալ Հիսուս գերեզմանված չէ իմ մեջ, «այլ յարեա՛լ»: